

Zákon úrazový jest zákonem sám pro sebe. Sice všeobecné pojmy jsou v něm převzaty z řádu práva, tak na př. pojem zavinění musí se rozumět ve smyslu §u 1297 obč. zák., pojem hrubé nedbalosti ve smyslu §u 1324 obč. zák., ale co se týče nároku, platí jen nároky, které zákon úrazový zřizuje a jež mimo nárok dělníka z pojištění (§ 5—8) jsou nároky uvedené v § 45—47, jež mají nápis „O ručení podnikatelův a třetích osob za úrazy“, mezi nimiž náš nárok není, a neplatí žádné nároky, které on nezřizuje, takže nelze sahati až k občanskému zákonu za účelem jich zřízení. Tak na př. § 46 ukládá výjimkou ze zásady, že podnik neručí za úraz, ručení to podnikateli přeče, pakliže „úmyslně“ úraz přivodil: na tento nárok nelze užiti zásady občanského zákona, který podle pravidla *lata culpa dolus est zlému úmyslu klade na roveň hrubou nedbalost a propůjčovati dělníku nárok proti podnikateli i tehdy, zavinil-li úraz třeba jen hrubou nedbalostí. To by bylo proti zřejmé tendenci zákona. Zákon úrazový tedy nezná žádného nároku dělníka proti podnikateli z důvodu opominutí ohlášky úrazu a nelze proto nárok ten pořizovati mu umčle, jak činí býv. nejvyšší soud vídeňský, z občanského zákona. To je zásadní a kardinální chyba.*

Ostatně, jak už řečeno, z toho, že podnik opominul ohlásiti úraz, žádná škoda ještě nenastala, nárok dělníkův trvá dále, nelze tedy také už proto ručební povinnost podniku zakládati na § 1294 obč. z., jež předpokládá, že z opominutí vznikla škoda. § 1297 a 1298 obč. zák. však upravují jen pojem viny (nedbalosti) a břímě průvodní ohledně ní, nezakládají tedy žádného nároku a § 1311 konečně mluví o případě, kdy kdo přestoupil zákon, jež hledí vyvarovati nahodilým poškozením na př. předpis, že nebezpečná místa mají býti v noci osvětlena nebo zahrazena, ale zánik nároku dělníkova uplynutím doby v §u 34 stanovené nemůže býti nazván „nahodilým“ poškozením, i když by se už zánik ten kladl na vrub podnikatelova opominutí, že neohlásil úraz. Aplikace všech těchto předpisů je tedy zde pochybena.

Námítka, že kdyby úraz utrpěvší dělník následkem úrazu byl neschopen jakéhokoliv jednání, nemohl by nárok ohlásiti, je nyní bezpředmětná, protože lhůta §u 34 jest v odstavci 3., novelou č. 207/1919 přidaném, označena výslovně jako promlčecí a mají tu proto místo §§ 1494—1496 obč. zák., dle nichž promlčecí lhůty neběží, když promlčující strana není k právním činům způsobilá a nemá zákonného zástupce.

V původním znění §u 34 (bei Vermeidung des Ausschlusses) byla to sice lhůta preklusivní, ale ani to nemohlo vadit, protože preklusivních lhůt je celá dlouhá řada a jsou buď v tom svízelném postavení všichni, kdo některé z nich se svými nároky jsou podrobeni, anebo, pak-li bychom výkladem došli k výsledku, že uvedený důvod stavění lhůty platí i pro lhůty preklusivní, jako tomu jest v říšskoněmeckém právu již podle zákona, tedy nikdo. Nikdy ale nebylo tu postavení dělníka něčím zvláštním, u jiných lhůt neznámým a ostatně nikdy se v té příčině neobjevily ještě stesky, že by dělník z té příčiny byl o svůj nárok přišel.

(Rozhodnutí Nejv. soudu ze 14. prosince 1926, č. j. Rv. I. 988/26/L.)

Nemocenské pojištění.

(Sděluje Dr. J. Lašková.)

K § 160, odst. 1, písm. a) zák. č. 221 Sb. z. a n. z r. 1924. — Pojistné na nemocenské pojištění netřeba platiti — třebaže pojistný poměr trvá — za neděle (a vůbec za dny), v nichž pojištěnec nevykonává práci nebo služeb povinně pojištěných a nepobírá mzdy. — Platebním výměrem č. 713 předepsala okresní nemocenská pojišťovna v Brandýse n. L. firmě Antonín Líman, kruhová cihelna v Záluží, za měsíc čer-

venec 1926 pojistného 5.463 Kč 74 h. Z této částky připadá na nemocenské pojištění 3.196.32 Kč. Z připojené konsignace se zračí, že pojistné bylo vyměřeno 5% střední denní mzdové třídy a účtováno za 31 dní.

Ve stížnosti proti tomuto platebnímu výměru uplatňovala zaměstnavatelka, že pojistné dle zákona jest platiti pouze za dny pracovní. Pokladna naproti tomu dovolávala se výměru ústřední sociální pojišťovny ze dne 19. července 1926 č. 476-S-26, jímž vydána byla „instrukce pro nemocenské pokladny o předpisu a stanovení výše pojistného“, dle něhož vyměřují se příspěvky za týdny, t. j. za 7 dní beze zření k tomu, pracuje-li se 6 nebo 7 dnů.

Zemská správa politická v Praze naříkaným rozhodnutím pořadem stolic správních vyslovila, že nemocenská pojišťovna nebyla oprávněna předpisovati pojistné pro nemocenské pojištění za neděle, pokud se v nich nevykonávaly práce neb služby povinně pojištěné, a že jest pojišťovna dle § 174 zákona ze dne 9. října 1924, č. 221 Sb. z. a n. povinna vrátiti příslušný přeplatek, pakli pojistné bylo již zapláceno, s 4% úrokem. Pokud firma si stěžovala do vyměření pojistného pro invalidní a starobní pojištění, byla stížnost zamítnuta jako bezdůvodná. Výrok, týkající se pojistného pro nemocenské pojištění, odůvodnila zemská správa politická takto:

„Pojistné pro nemocenské pojištění jest dle §u 160, bodu a) a c) zákona ze dne 9. října 1924, č. 221 Sb. z. a n. platiti po dobu, po kterou pojištěnec vykonává práce nebo služby povinně pojištěné, případně má nárok na mzdu, i když nevykonává práci nebo služeb povinně pojištěných. Z těchto ustanovení nutno souditi, že pojistné pro nemocenské pojištění dlužno platiti pouze za dny pracovní, za dny pak, v kterých se nepracuje, pouze za ony zaměstnance, kteří mají nárok na mzdu i za tyto dny, a to tím spíše, když bod b) § 160 cit. zákona ustanovuje, že pojistné jest platiti dále po dobu, po kterou pojištěnec nebyl odhlášen, ačkoli byl přerušen pracovní poměr, zakládající pojistnou povinnost, a zákon tudíž přímo vypočítává jediný případ, kde dlužno platiti pojistné, i když pojištěnec práci nevykonává a nemá nárok na mzdu. Ježto se pak pojistné vyměřuje dle střední denní mzdy, dlužno dle analogie ustanovení 2. odst. § 12. zákona ze dne 9. října 1924, č. 221 Sb. z. a n., který stanoví, že, je-li smlouvena mzda týdenní, považuje se za denní mzdu šestý díl její, jsou-li však práce nebo služby vykonávány po 7 dní, sedmý díl týdenní mzdy, pak-li zaměstnanec pracuje v podniku pouze po 6 dní v týdnu, vyměření za týden pouze za 6 dní a nikoli za 7 dní. Též okolnost, že pojistné týdenní za týden o 6 pracovních dnech, vyměřené za 7 dní, dělené 6, tudíž pojistné za jeden pracovní den přesahuje pak 5% střední denní mzdy, a odporuje tudíž ustanovení §u 159 výše citovaného zákona, mluví pro čítání pojistného pouze za 6 pracovních dní. Pro toto vypočítání denního pojistného za pracovní den za účelem porovnání se střední denní mzdou dle §u 159 cit. zákona dlužno zajisté použití analogie §u 12. odst. 2 tohoto zákona.“

Stížnost, kterou na toto rozhodnutí podala okresní nemocenská pojišťovna v Brandýse n. L., nemohl nejvyšší správní soud uznati důvodnou.

Jde o otázku, zdali za platnosti zákona ze dne 9. října 1924, čís. 221 Sb. z. a n. po dobu trvání pojistného poměru jest platiti pojistné i za neděle, pokud se v nich nevykonávají práce neb služby povinně pojištěné a nepobírá mzda.

Naříkané rozhodnutí, v souhlase s rozhodnutím I. stolice, zodpovědělo tuto otázku záporně.

Stížnost naproti tomu především dovozuje ze znění §u 2, odst. 1., §u 7, odst. 1 a 3 a §u 17 cit. zákona a jejich genese, že zákon č. 221/1924 převzal z dosavadního pojišťovacího práva jak definici pojistné povinnosti nemocenské a rozsah její, tak i termíny vzniku a zániku pojištění. Tím dospívá stížnost k úsudku, že slova „vykonávati práce neb služby povinně pojištěné“, jež ve všech tuto citovaných paragrafech se opakují, nevyjadřují ničeho jiného nežli „pracovní poměr, zakládající pojistnou povinnost“. Ze souvislosti těchto pa-

ragrafů s ustanovením Šu 160 a z totožnosti výrazu použitého v Šu 160, odst. 1. lit. a) „po kterou vykonávají práce nebo služby povinně pojištěné“, dovozuje pak stížnost, že jest platiti pojistné po dobu, „po kterou existuje pracovní poměr“, zakládající pojistnou povinnost, tedy i za neděle spadající do tohoto období.

Po této stránce uvážil nejvyšší správní soud toto:

Dle § 2, odst. 1. cit. zákona jest pojištěním povinen a podle tohoto zákona pojištěn, kdo... vykonává práce neb služby na základě smlouveného poměru pracovního, služebního neb učňovského (volontérského, praktikantského) a nevykonává jich jako vedlejší zaměstnání nebo příležitostně. Pojištění pro případ nemoci vzniká pak podle § 7, odst. 1 dnem, kdy pojištěnec počal vykonávati práce neb služby povinně pojištěné, a zaniká podle Šu 7, odst. 3, přestal-li pojištěnec vykonávati práce neb služby povinně pojištěné... a podle Šu 17 jest zaměstnavatel povinen přihlásiti u příslušné nemocenské pojišťovny osoby u něho zaměstnané, jež podléhají pojistné povinnosti, nejpozději třetího dne ode dne, kdy pojištěnec počal vykonávati práce neb služby povinně pojištěné, a odhlásiti je v téže lhůtě ode dne, kdy pojištěnec přestal je vykonávati.

Z těchto předpisů se podává, že vznik pojištění nemocenského a jeho zánik nepojí se k pouhému faktu vykonávání či nevykonávání prací neb služeb, nýbrž že tu jest vždy spojitost se smluvním poměrem, takže pojistný poměr vyžaduje ke svému vzniku 1. uzavření smlouvy služební (učňovské), 2. zahájení prací neb služeb na základě této smlouvy, a stejné zánik pojistného poměru předpokládá zrušení služební smlouvy (pracovního poměru) a zastavení práce smluvní, musí tu tedy býti vedle momentu právního (smlouveného poměru pracovního) i moment faktický (zahájení a zastavení prací neb služeb ..). Pouhé nevykonávání prací neb služeb povinně pojištěných za trvání pracovního poměru nemá v zápětí zánik pojištění, vyjma případ Šu 7, odst. 3 in fine, nastane-li pojistný případ a ztráta způsobilosti pracovní.

Možno proto přisvědčiti stížnosti potud, že nový zákon č. 221/1924 stanovil rozsah pojistné povinnosti nemocenské, vznik a zánik pojistného poměru zásadně shodně s dosavadním právním stavem (§§ 1, 31, 33 zákona z 30. března 1888, č. 33 ř. z. a jeho doplňků). I tu byl rozsah pojistné povinnosti, vznik a zánik pojistného poměru podmíněn shora zmíněnými dvěma složkami, jednak pracovním, služebním neb učňovským poměrem (smlouvou služební neb učňovskou), jednak faktickým vykonáváním prací neb služeb, resp. pohotovostí (srovnej také nálezy tohoto soudu ze dne 19. května 1924, č. 8892, sb. Boh. č. 3634, jež vykládá § 1, odst. 1. nem. zák. v ten rozum, že ujednáním pracovní smlouvy nevzniká ještě pojistná povinnost, nýbrž pojistný poměr vzniká teprve dnem vstupu do zaměstnání, resp. dnem, kdy zaměstnaný dává zaměstnavateli svou pracovní sílu k dispozici takovým způsobem, že zaměstnavatel jí může disponovati, a dále náleze ze dne 9. ledna 1925, č. 237, sb. Boh. č. 4308, v němž vysloveno, že pojistný poměr nezaniká jakýmkoli zastavením práce, nýbrž jen tehdy, když je důsledkem ukončení pracovního poměru).

Z těchto úvah se však podává dále, že není správným závěr, k němuž dospívá stížnost, že zákon nemocenský z r. 1888 a jeho doplňky používaly promíseně několika různých výrazů pro jeden a týž pojem „výkon prací neb služeb“, a „pracovní poměr“.

Tím ovšem ztrácí půdu argumentace stížnosti na tomto závěru vybudovaná, že výraz Šu 160, odst. 1. lit. a) „... po kterou jsou vykonávány práce neb služby povinně pojištěné“ znamená totéž jako slova „po kterou existuje pracovní poměr, zakládající pojistnou povinnost“.

Však kdyby ani toho nebylo, vyvrací názor stížnosti o významu předpisu Šu 160, odst. prvního lit. a), samo znění tohoto Šu 160.

Tento § 160, nadepsaný „Za kterou dobu pojistné se platí“, ustanovuje v odstavci prvním:

„Pojistné jest platiti po dobu, po kterou pojištěnec:

- a) vykonává práce neb služby povinně pojištěné,
- b) nebyl odhlášen (§ 17), ačkoli byl přerušen poměr, zakládající pojistnou povinnost,
- c) má nárok na mzdu, i když nevykonává práci neb služeb povinně pojištěných nebo ze zaměstnání vystoupil“.

Z ustanovení toho jest především zřejmo, že zákon zde neváže platební povinnost na předpoklady, jež určují — jak shora vyloženo — existenci pojistného poměru, totiž na střetnutí se pracovního poměru a výkonu prací neb služeb povinně pojištěných, nýbrž že vytýčil pro určení platební povinnosti předpoklady odchylné, nezávislé na trvání a existenci pracovního poměru, zakládajícího pojistnou povinnost, neboť podle lit. b) a c) cit. ustanovení platí se pojistné i po skončení pracovního poměru.

Z totožnosti obratu „vykonává práce...“ (lit. a) a „nevykonává práci...“ (lit. c) jest usuzovati na totožnost jich významu, tedy, že výraz „vykonává práce neb služby...“, použitý pod lit. a), znamená faktické vykonávání prací neb služeb stejně jako výraz „nevykonává práci neb služeb...“, použitý pod lit. c), vyznačuje zřejmě stav faktický. Ostatně zákon používá téhož obratu ve stejném smyslu i v §u 12, odst. 2. „jsou-li však práce neb služby vykonávány po 7 dní“ a v §u 95, bod 2. „vykonával práce neb služby po 7 dní“.

Každou pochybnost o tom, že § 160, odst. 1. lit. a) má na mysli faktické vykonávání prací, odstraňuje srovnání s předpisem lit. c) téhož paragrafu — jehož znění jest svrchu uvedeno. Z disjunktivního uspořádání (slůvko „nebo“) se podává, že jsou tu upraveny dva případy platební povinnosti: 1. když pojištěnec nevykonává práci neb služeb povinně pojištěných za trvání pracovního poměru a 2. když pojištěnec ze zaměstnání vystoupil. V obou případech se platí pojistné, má-li zaměstnanec nárok na mzdu.

Ustanovení ad 1. nemělo by smyslu, kdyby se pojistné platilo — jak míní stížnost — již dle předpisu lit. a) za každý den pracovního poměru, ať pojištěnec pracuje čili nic. I kdyby nebylo ostatních momentů shora vyložených, již z tohoto předpisu a contrario by plynilo, že pojistné se neplatí za období, v nichž nevykonává pojištěnec práci neb služeb povinně pojištěných, třebaš pojistný poměr trval, nemá-li v období tom nároku na mzdu.

Vyložil si tedy žalovaný úřad správně předpis §u 160, když nepřiznal stěžovatelce nárok na pojistné za neděle, pokud v nich pojištěnec nevykonává práci neb služeb povinně pojištěných a nepobírá mzdy.

Pokud stížnost hledí z parlamentárních materiálů k zák. č. 221/1924 a průběhu porad užšího výboru sociálně-politického dovoditi úmysl zákonodárce odchylný od výkladu, k němuž nejvyšší správní soud dospěl ze znění zákona, nemohl soud vývody ty sledovati, ježto při výkladu zákona lze k úmyslům a náhledům činitelů, zúčastněných na sdělávání zákona, přihlížeti a přiznati jim významu jen, když se staly též vůlí zákonodárce, t. j. došly projevu v zákoně samém (srovnej zdejší nálezy sb. Boh. č. 3115, 3403 a j.). Nebylo by proto lze přiznati rozhodujícího významu pro výklad zákona materiálům těm, pokud by byly v rozporu se zněním zákona resp. s jeho výkladem podávajícím se z vlastního smyslu slov v jich spojitosti.

K podepření svého právního názoru poukázal žalovaný úřad ještě na §§ 159 a 12 zákona č. 221/1924, uváděje, že pro tento názor „mluví“ též ustanovení §u 159 a analogie §u 12. odst. 2. zákona.

§ 159 stanoví, že výši pojistného, jež nesmí přesahovati pravidelně 5% střední denní mzdy, stanoví Ústřední sociální pojišťovna. Nemá předpisu o tom, za která období resp. za které dny jest platiti pojistné, určuje pouze způsob jeho výpočtu a limituje jeho výši. Ze shora citovaných slov naříkaného rozhodnutí nelze dle náhledu nejvyššího správ-

ního soudu usuzovati, že by byl úřad přehlédli význam tohoto ustanovení a si je vykládal jako normu určující platební období. Jdou proto vývody stížnosti, dovozující, že §em 159 jest dána norma pro výpočet denního pojistného, mimo cíl, poněvadž v daném případě není na sporu výpočet denního pojistného, nýbrž otázka, za které dny jest pojistné platiti.

Zřejmým účelem §u 159 jest, chrániti pojištěnce i zaměstnavatele před neúměrným vzrůstem pojistného v poměru ke mzdě. Účel ten došel výrazu tím, že zákon v cit. §u 159 stanovil maximum pojistného (5% střední denní mzdy), jež jen v případě potřeby se svolením Ústřední sociální pojišťovny smí býti překročeno.

Kdyby při práci 6 dní v týdnu trvající bylo předpisováno pojistné ve výši 5% střední denní mzdy sedmkrát, překročilo by efektivně maximální výši 5% v jednom týdnu o celé denní pojistné. Ještě křiklavější byl by nepoměr mezi mzdou a pojistným v případech, kdy se nepracuje ani 6 dní v týdnu.

Zmíněnému účelu §u 159 bude vyhověno jen tenkrát, jestliže pojistné, vyměřené dle střední denní mzdy, bude předpisováno dle téže zásady, jež platí pro stanovení střední denní mzdy, t. j. bude-li v souladu s předpisem §u 12, odst. 2. předpisováno za dny pracovní.

Právem proto žalovaný úřad výklad §u 160 podepřel poukazem na §§ 159 a 12 cit. zákona a nelze shledati nezákonným, když tak učinil.

Než i kdyby úřad si byl nesprávně vykládal § 159 — jak míní stížnost — jako normu určující i období, po které jest platiti pojistné, nemohl by takový nesprávný výklad zákona vésti ke zrušení naříkaného rozhodnutí, jež má dostatečnou oporu v §u 160 zákona.

Okolnost, zda v konkrétním případě hranice §u 159 byla překročena čili nic, jest dle hořených úvah pro posouzení a rozsouzení sporu, omezujícího se na stanovení období, nerozhodna, a není proto vadou řízení, když úřad okolnost tu nevyšetřil. Ostatně jest z platebního výměru pojišťovny zřejmo, že pojistné bylo vyměřeno maximálním obnosem (5% střední denní mzdy dle tabulky věstníku Ú. S. P. č. 1, str. 5.).

Pokud ještě stížnost uvádí, že rozhodnutí Ústřední sociální pojišťovny z 19. července 1926 č. 476-S-1926 — jímž byla vydána „instrukce pro nemocenské pojišťovny o předpisu a stanovení výše pojistného“ — není v rozporu s ustanovením §u 169 a je pro pojišťovnu závazné, nahražující aspoň z části stanovy, jest námitka tato bezpředmětna již proto, poněvadž dle předchozích úvah tato instrukce, pokud ukládá pojišťovnám vyměřovati pojistné za týdny, t. j. za sedm dní bez zřetí k tomu, pracuje-li se 6 neb 7 dní jest v rozporu s §em 160, nemůže proto, i kdyby bylo správné, že nahražuje stanovy pojišťoven, tyto platně zavazovati k úkonům contra legem. Právem proto žalovaný úřad k instrukci této při řešení tohoto sporu nepřihlédl.

Z těchto úvah dospěl nejvyšší správní soud k výroku jak shora uvedeno, t. j. k zamítnutí stížnosti jako bezdůvodné.

(Nález Nejv. správ. soudu ze dne 14. dubna 1927, č. 6399/27.)

K §u 21 min. nař. č. 4790 z r. 1917. — **Totožnost podniku.** — Naříkaným rozhodnutím i stížností dovolávaný § 21 min. nař. č. 4790 z r. 1917 stanoví v odst. 3., že za nedoplatky pojistných příspěvků a legitimačních poplatků zodpovědným je nejen původní dlužník, nýbrž i každý, kdo toho kterého času je majitelem podniku (nástupce v podniku). Ohledně této povinnosti posouditi se má totožnost podniku, pokud se týče okolností, provozuje-li nástupce podnik původního dlužníka, dle daných okolností. Dle tohoto předpisu jest předpokladem ručení nástupce v podniku za nedoplatky příspěvků nemocenských svého předchůdce, aby nástupce provozoval podnik původního dlužníka, t. j. totožnost v podniku po stránce objektivní. Otázku totožnosti podniku K. B. a podniku V. S. zodpověděl si žalovaný úřad